

Sak 15/14: OPPFØLGING AV POLITISK VERKSTED VEDRØRENDE KLIMA 11.11.2013

Bakgrunn

Faggruppe for klima er en ressurs for rådmannsgruppen i arbeidet med å gjennomføre regionplanens mål på området klima. Som ledd i regionplanens handlingsprogram ble det gjennomført et politisk verksted for Politisk samordningsgruppe (PSG).

På det politiske verkstedet avgrenset en temaene som ble diskutert til:

- elbilisme
- klimavennlige innkjøp
- solenergi
- klima versus miljø

Det er viktig å understreke at regionplanen har trukket opp utfordringer innen mange flere områder enn disse. I det videre arbeidet må en ha et samlet fokus på utfordringsbildet.

Det politiske verkstedet endte ikke opp med entydige klare veivalg og prioriteringer som enkelt kan følges opp. På det politiske verkstedet ble det presentert et utfordringsbilde som krever betydelig økt innsats både internasjonalt, nasjonalt og regionalt for at Agder skal oppleve år 2020 i tråd med Regionplanens visjoner på klimaområdet. Med dette utgangspunktet og med bakgrunn i presentasjoner og diskusjoner på det politiske verkstedet har klimagruppen formulert anbefalinger som rådmannsgruppen må ta stilling til om skal følges videre opp.

Mange av innspillene fra det politiske verkstedet er offensive på klimaets vegne, og vil kreve økt innsats fra mange aktører om en skal lykkes med gjennomføring. Det er også en utfordring at det er et uklart ansvarsforhold og det vil kreve et utstrakt samarbeid mellom offentlige etater og mellom det offentlige og det private næringslivet. Ved å ha robuste og gode strategier og mål for tiltak, vil det kunne bli aktuelt å søke eksterne midler. Det legges til grunn at det vil være gjennom ordinære budsjettprosesser i den enkelte organisasjon at en legger rammer for økonomiske forpliktelser, men ved å ta et felles ansvar for gjennomføring av viktige tiltak vil Agder kunne fremstå som et foregangsregion på klimaområdet i tråd med de ambisiøse målene som er lagt gjennom Regionplan Agder 2020.

1. Elbil - ladeinfrastruktur

Oppsummering fra gruppearbeidet:

Bakgrunnen for at elbiler og hurtiglading ble diskutert på det politiske verkstedet var at dette temaet så sterkt er fremhevet i Regionplan Agder 2020. I planen står det følgende: *Agder skal også være en region der utslippene er lavest mulig - et lavutslippssamfunn.*

Rådmannsgruppen

Dette krever en infrastruktur som stimulerer til en mest mulig klimavennlig og fremtidsrettet atferd.

Spesielt for el-biler står det i følgende: Eksempler på offentlige tiltak som må prioriteres er investeringer i energieffektivisering, handlingsplaner for lokal klimanøytralitet og tilrettelegging for økt bruk av alternative energikilder og klimavennlige kjøretøy. Dette innebærer blant annet utbygging av ladestasjoner og tilgang til alternativt drivstoff over hele regionen.

Under det politiske verkstedet ble det fra gruppen som diskuterte temaet elbil satt følgende mål for Agder når det gjelder elbiler:

- Ladeinfrastrukturen skal ikke begrense bruken av elbil i Agder.

Forslag til mulig tiltak fremmet av gruppen var:

1. Overordna plan og koordinering

2. Hurtigladere

- Korridor E39/E18
- Korridor Setesdal
- Korridor FV42

3. Flexiladere (3.6-22 kW AC): minst en lader i hver kommune

4. Demonstrasjons-/inspirasjonsanlegg og markedsføring

- Ladestasjon på solenergi
- Elbil-turisme

Klimagruppens vurderinger:

Elektrifisering av transportsektoren er et viktig bidrag til utviklingen av lavutslippssamfunnet. Det synes vanskelig å oppnå slik effekt gjennom reduksjon i transportvolum og transportomlegging. I grisgrendte strøk vil elbil i mange tilfeller være eneste klimavennlige transportmåte. På kort sikt er ikke biogass og hydrogen aktuelle som drivstoffalternativ i regionen. Antallet elbiler og behovet for ladeinfrastruktur i landsdelen øker sterkt. Kommersielle aktører har/er i ferd med bygge ut ladeinfrastruktur langs E18 og E39, delvis med offentlig støtte. Det er stort behov for standardisering av elbilladere og betalingsløsninger, samt utbygging av hurtigladere. Vest-Agder fylkeskommune har i samarbeid med Listerregionen lagt til rette for utbygging av hurtigladere i Listerregionen. En tilsvarende satsing i Aust-Agder ville vært positivt.

Klimagruppens anbefalinger for videre oppfølging:

1. Det utarbeides en strategi/overordnet plan for etablering av ladeinfrastruktur på Agder. Strategien skal vurdere rammevilkår, økonomiske løsninger for etablering og drift og tekniske krav. Arbeidet gjennomføres som en del av arbeidet med Regional transportplan.

Rådmannsgruppen

Ansvar: Fylkeskommunene

Økonomi: Ressursbehovet avklares av fylkeskommunene.

2. Regionrådene oppfordres til å vurdere egne prosjekt for å legge til rette for ladeinfrastruktur etter modell av Listerpakken-El.

Ansvar: Regionrådene i samarbeid med kommunene

Økonomi: Samfinansiering mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige tilskuddsordninger i samarbeid med private aktører.

2. Klimavennlige innkjøp

Oppsummering fra gruppearbeidet:

Offentlige aktører i Agder kjøper varer og tjenester for store beløp hvert år. Innkjøpssamarbeidet er godt organisert gjennom ulike samarbeidsløsninger. Med økt kompetanse og konkrete mål vil en kunne legge føringer for klima- og miljøvennlige innkjøpsløsninger som bidrar til bedre måloppnåelse.

Basert på innledninger, innspill og diskusjoner på det politiske verkstedet, kom følgende mål og innspill frem som mulige satsinger innenfor dette fagområdet:

Langsiktige mål:

- *Kommunene på Agder er klimanøytrale i 2020*

Kortsiktig:

- Økt kompetanse og samarbeid blant innkjøpere og fagpersoner med ansvar på relevante områder med potensiale for økt klima- og miljøfokus.
- Optimalisering og standardisering av grønne innkjøp innenfor eksisterende rammer
- Utvidet samarbeid om «grønne innkjøp»

Klimagruppens vurderinger:

Ved etterspørsel etter varer og tjenester som hører hjemme i et framtidig lavutslippssamfunn kan det offentlige stimulere utviklingen av markedet. Å være tidlig ute kan medføre risiko, merkostnader og merarbeid. Det er viktig å velge en innkjøpsstrategi med tydelig klimanytte og akseptabel merkostnad. Det er kompetansekrevende å vurdere klimaeffekt og eventuelle merkostnader knyttet til ulike produkter. Hva som er akseptable merkostnader knyttet til klimavennlige innkjøp kan være egnet for politisk vurdering.

Klimagruppens anbefalinger for videre oppfølging:

1. Avklare behov for økt kompetanse på klimavennlige innkjøp. Utarbeide en innkjøpsveileder for innkjøp med stor klimapåvirkning.

Rådmannsgruppen

Ansvar: Kommuner og fylkeskommuner gjennom etablerte innkjøpssamarbeidsorgan.

Økonomi: Gjennomføres innen eksisterende budsjett

2. Iverksette prioriterte tiltak gjennom pågående «Leverandørutviklingsprogram» .

Ansvar: Kommuner og fylkeskommuner i samarbeid med NHO og KS i etablert Leverandørutviklingsprosjekt for Agder.

Økonomi: Gjennomføres innen eksisterende budsjett/avsatte midler.

3. Sol:

Oppsummering fra gruppearbeidet:

Sørlandet har landets beste solforhold og sterke kompetansemiljø innen solenergi. Det foreligger en rekke mulige tiltak i offentlig sektor som vil kunne gi synergier med regional forskning og industri. Samlet sett er det grunnlag for at Agder kan bli en foregangsregion på solenergi. Et større marked og bredere kompetansemiljøer innen denne sektoren vil kunne gi grunnlag for reduserte kostnader med etablering og drift.

Klimagruppens vurderinger:

Kostnadsnivået for utnyttelse av solenergi reduseres kontinuerlig. I Europa er etterspørselen større og utviklingen går fortere enn i Norge. Med økt etterspørsel vil særlig prisnivået for installasjon bli kraftig redusert. Offentlig sektor kan bidra til å utvikle markedet, og promotere bruken av solenergi. Dette kan profilere landsdelen mht. klimasatsing, teknologi og kompetanse innen solenergi. Bedre nasjonale rammevilkår og stimuleringsordninger vil være nødvendig for at solenergi skal få bred anvendelse. Uten dette vil en offentlig regional satsing trolig gi liten effekt på produsert mengde fornybar energi og reduksjon av klimagassutslipp.

Det er en rekke tiltak og initiativ i landsdelen som kan koordineres og forsterkes til en regional satsing:

- Arendal kommune reviderer sin Klima- og energiplan i 2014 hvor ulike tiltak knyttet til solenergi utredes og foreslås. Plan vedtas av bystyret vår 2014, med oppstart tiltak 2015. Vedtaket vil gi føringer for Arendal Eiendom KFs satsing på solenergi.
- Arendal kommune vil sammen med Skanska som er utbygger av Nordens første nullhus-boligprosjekt Skarpnes”, arbeide for at boligprosjektet blir et godt kjent demonstrasjonsanlegg. Boligprosjektet har byggestart vår 2014.
- I forbindelse med boligkomplekset som skal utvikles i Framtidens bydel i Bjørndalen i Kristiansand, jobbes det med å få integrerte solceller i bygg som en del av energiforsyningen. Kommunen samarbeider med Teknova og Skanska om dette.
- Kristiansand kommune vil ila 2014 utrede muligheten for å igangsette et samarbeidsprosjekt knyttet til utviklingen av et demoanlegg for solenergi ved Grønt Senter, på Odderøya i Kristiansand.
- Kristiansand kommune er partner og medfinansiere Solarkonferansen, og vil sammen med Teknova jobbe for å utvikle den til å bli en attraktiv møteplass for energimiljøene på i Agder.

- Arendal kommune vil aktivt bidra til økt etterspørsel etter kompetanse på solenergi gjennom vedtak i Klima- og energiplanen. Aust-Agder fylkeskommune vil styrke sitt yrkesfagtilbud knyttet til solenergi.
- Arendal og Kristiansand kommuner vil se på muligheten for å utarbeide hensiktsmessige retningslinjer i forbindelse med plan- og byggesaker, som kan bidra til å stimulere økt bruk av solenergi.
- Klimapartnere vil sammen med Agder Energi Nett, bruke Arendal og Kristiansand sitt arbeid med retningslinjer i et kunnskapsnotat om solceller.

Klimagruppens anbefalinger for videre oppfølging:

1. Det offentlige i Agder skal i forbindelse med større byggeprosjekter vurdere solenergi som del av energiforsyningen.

Ansvar: Kommuner og fylkeskommuner

Økonomi: Dekkes av byggherre og med eventuelle statlige støtteordninger.
2. Demonstrasjonsanlegg. Vurdere om en kan få til demonstrasjonsanlegg knyttet til [nullhus på Skarpnæs](#) i Arendal og [Fremtidens bydel i Kristiansand](#) .

Ansvar: Arendal kommune, Kristiansand kommune i samarbeid med utbyggere.

Økonomi: Utbyggere, statlige tilskuddsmidler
3. Styrke regionens [kompetanse på solenergi gjennom utdanning](#) av ingeniører, håndverkere i samarbeid med forskning, forvaltning og næringsliv (ref; [Blakstadmodellen](#)).

Ansvar: UiA og fylkeskommunene

Økonomi: Omprioriteringer innenfor dagens rammer.
4. Kommunene stimulerer til klimavennlig energiforsyning av nye utbyggingsområder, og informerer utbyggere om muligheter når det gjelder solenergi. Kunnskapsnotat fra Zero om “Solbyen Arendal” benyttes som faglig grunnlag. Oppfølging krever at det er etablert bedre rammebetingelser nasjonalt.

Ansvar: Kommunene

Økonomi: Ingen
5. Bidra til å videreutvikle [Solarkonferansen](#)

Ansvar: UiA

Økonomi: Kristiansand kommune, fylkeskommunene

4. Klima versus natur:

Oppsummering fra gruppearbeidet:

Klimainvesteringene i Agders natur vil kunne bli betydelige. Dette gjelder områder som:

- omfang (nett, transformatorer, effektkraft, pumpekraft, småkraft, vindkraft og biovarme -anlegg)
- verdi (tresifret milliardbeløp i investeringer, og årlig regional verdiskaping i milliardklassen)
- tidsperspektiv (fra i dag til 2050)
- klimamessig verdi (viktige bidragsytere til lavutslippssamfunnet og reduksjon av globale klimautslipp)

Gruppen laget følgende prinsipp og liste for prioriteringer av naturinvesteringer for Agder:

- Minst mulig arealbruk pr klimagevinst
  1. Nett og utenlandskabler er en forutsetning, deretter bør følgende prioriteres med avtakende viktighet; effektkraft, pumpekraft, bioenergi (inkl. avfall) og småkraft.

Det ble laget følgende forslag til oppfølging:

- PSG må jobbe politisk for nye rammevilkår
  1. Gjøre det lønnsomt å investere i de gode klimaløsningene
  2. Det skal kompenseres for å avstå lokale naturressurser
  3. Nye rammevilkår for kabler (grønt batteri)

Klimagruppens vurderinger:

Klimahensyn må være et overordnet hensyn som vektlegges i forbindelse med alle politiske beslutninger i landsdelen. For tiden finnes det en rekke ulike planer for nye klimainvesteringer i Agder. Dette er investeringer som særlig kommer innenfor produksjon og distribusjon av fornybar kraft og kommer i konflikt med ulike naturvern- og naturforvaltningsinteresser. Disse investeringene er nødvendige for å utnytte landsdelens potensiale som Grønt batteri. Det må jobbes med nasjonale rammevilkår som sikrer lokale gevinster som kompenserer for naturinngrepene. Det er også viktig at berørte kommuner besitter nødvendig kompetanse og kapasitet til å sikre lokale interesser uten at dette forsinker ønsket utvikling.

Klimagruppens anbefalinger for videre oppfølging:

1. Arbeidet med prosjektet "Norge som grønt batteri" fortsetter

Ansvar: Politisk samordningsgruppe

Økonomi: Avsatt midler i RUP Agder

2. Det legges til rette for at igangsatt prosjekt fornybar energi i Lister (klima, energi og helhetlig planlegging) videreutvikles med mål om bærekraftig forvaltning og utvikling av regionens energiresurser. Prosjektet skal fokusere på muligheter og begrensninger i regionens kraftkommuner her under:
  - a. Styrke kommunenes kompetanse
  - b. Reduserte utslipp av klimagasser
  - c. Utvikle eksisterende næringsliv og legge til rette for nye kompetansearbeidsplasser

Ansvar: Vest-Agder fylkeskommune, Lister, øvrige kraftkommuner

Økonomi: Kraftkommunene og Vest-Agder fylkeskommune.

Oppsummering, konklusjon og vurdering:

Med utgangspunkt i at det er behov for økt klimainnsats og med bakgrunn i presentasjoner og diskusjoner på det politiske verkstedet ber klimagruppen om at rådmannsgruppen tar stilling til følgende anbefalinger:

1. Klimainnsats på nasjonalt og internasjonalt nivå bør fokuseres inn mot “Grønt batteri”.
2. Legge til rette for at ladeinfrastrukturen ikke begrenser bruken av elbil i Agder.
3. Økt klimafokus i offentlige anskaffelser.
4. Jobbe for at Agder kan bli en foregangsregion for solenergi.
5. Styrke arbeidet med naturressursforvaltning og “Grønt batteri” gjennom et kompetanseprosjekt for kraftkommunene.

PSG har gjennom politisk verksted gitt signaler om økt satsing innenfor klimaområdet. Klimagruppen følger opp et utvalg av anbefalingene basert på det som er kartlagt som realiserbart. Anbefalingene som presenteres må følges nærmere opp med avklaringer på hvilket handlingsrom en har for videre oppfølging og hva det vil kreve av ressurser.

Forslag til vedtak:

Rådmannsgruppen slutter seg til ovennevnte oppsummering. Saken forelegges PSG.